

برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه ای در ایران و سایر کشورهای آسیایی

مریم حسین زاده بافرانی

www.ketab.ir

عضو هیئت علمی گروه علوم تربیتی

دانشگاه پیام نور

سرشناسه	:	حسین زاده باقرانی، مریم، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	:	برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران و سایر کشورهای آسیایی / مریم حسین زاده باقرانی.
مشخصات نشر	:	مشهد: انتشارات جالیز، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۸ ص.
شابک	:	978-622-263-778-1
وضعیت فهرست نویسی	:	فیب
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	آموزش فنی
موضوع	:	Technical education
موضوع	:	آموزش حرفه‌ای
موضوع	:	Vocational education
موضوع	:	آموزش فنی -- برنامه های درسی
موضوع	:	Technical education-- Curricula
موضوع	:	آموزش فنی -- ایران -- برنامه ریزی
موضوع	:	Technical education -- Planning-- Iran
موضوع	:	آموزش حرفه‌ای -- برنامه های درسی
موضوع	:	Vocational education -- Curricula
موضوع	:	آموزش حرفه‌ای -- ایران -- برنامه ریزی
موضوع	:	Vocational education -- Planning-- Iran
رده بندی کنگره	:	LC۱-۳۳
رده بندی دیویی	:	۳۷۳۷۰
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۲۷۲۳۳۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیب

برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه ای در ایران

و سایر کشورهای آسیایی

مریم حسین زاده باقرانی

ناشر: انتشارات جالیز

چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۰ / ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری / تعداد صفحه: ۱۲۸

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

شابک: ۱-۷۷۸-۲۶۳-۶۲۲-۹۷۸

طراح جلد: صالح مقدم

صفحه آرائی: محمد مستکملی

حق چاپ محفوظ است

فهرست

۱۴.....	پیشگفتار
۱۷.....	فصل اول
۱۷.....	کلیات
۱۸.....	تعریف آموزش و پرورش
۱۹.....	انواع آموزش و پرورش
۲۱.....	تعریف برنامه و برنامه ریزی
۲۲.....	انواع برنامه ریزی از نظر دامنه عمل:
۲۳.....	تعریف برنامه ریزی آموزشی
۲۳.....	اصول برنامه ریزی آموزشی
۲۵.....	اصول عمومی:
۲۵.....	اصول متمم:
۲۷.....	مفهوم آموزش فنی و حرفه ای
۲۹.....	فصل دوم
۲۹.....	مدل های آموزش فنی و حرفه ای در جهان
۳۱.....	روش ها و مدل های آموزش فنی و حرفه ای
۳۲.....	سیستم آموزش شایستگی محور (CBT)
۳۴.....	ریشه های سیستم آموزش شایستگی محور (CBT)
۳۵.....	ویژگی های سیستم آموزش شایستگی محور (CBT)
۳۸.....	فصل سوم
۳۸.....	آشنایی با سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران
۳۹.....	مراحل ایجاد و شکل گیری سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران

۴۰.....	شرح وظایف سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران
۴۱.....	فعالیت های سازمان آموزش فنی و حرفه ای در کشور ایران
۴۲.....	آموزش در مراکز ثابت
۴۲.....	آموزش در صنایع
۴۲.....	آموزش در مراکز جوار کارخانه
۴۳.....	آموزش ضمن کار
۴۳.....	آموزش تعلیمات سرپرستی
۴۴.....	آموزش خودیاری فنی
۴۵.....	آموزش در تیم های سیار
۴۵.....	آموزه های تیم های سیار
۴۶.....	آموزش صنف های مختلف
۴۷.....	اهم فعالیت های آموزشی در دو بخش عبارتند از:
۴۸.....	آموزش در مرکز تربیت مربی
۴۸.....	اهداف سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران
۴۹.....	ویژگی های برنامه آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران
۵۳.....	فصل چهارم
۵۳.....	واژه شناسی آموزش فنی و حرفه ای
۵۴.....	مرکز
۵۴.....	نیروی کار متخصص
۵۴.....	نیروی کار ماهر درجه یک
۵۴.....	نیروی کار ماهر درجه دو

۵۴.....	کد استاندارد آموزشی
۵۵.....	مربی
۵۵.....	کارگاه
۵۵.....	کارآموز
۵۵.....	فعالیت
۵۶.....	استادکار
۵۶.....	استاندارد آموزشی
۵۶.....	استاندارد شغلی
۵۷.....	استانداردهای مهارت و آموزشی
۵۷.....	بازآموزی
۵۷.....	کارآموزی
۵۸.....	مهارت
۵۸.....	تعاریف و اصطلاحات "بخش آموزش" سازمان آموزش فنی و حرفه ای
۵۹.....	فصل پنجم
۵۹.....	آموزش فنی و حرفه ای در کشورهای آسیایی
۶۰.....	ترکیه
۶۱.....	مالزی
۶۲.....	امارات متحده عربی
۶۳.....	سوریه
۶۵.....	روسیه
۶۵.....	کره

۶۷.....	چین
۶۸.....	تایلند
۶۸.....	هند
۷۰.....	فیلیپین
۷۲.....	فصل ششم
۷۲.....	آموزش نیروی انسانی
۷۳.....	روش های آموزش نیروی انسانی
۷۴.....	گردش شغلی
۷۵.....	روش سمعی و بصری
۷۶.....	آموزش تیمی
۷۶.....	مربی گری و مشاوره
۷۶.....	استاد - شاگردی
۷۷.....	برنامه های کارآموزی
۷۸.....	مطالعه موردی
۷۹.....	سخنرانی
۷۹.....	کارگاه آموزشی
۸۰.....	اهداف تشکیل کارگاه آموزشی:
۸۲.....	شبیه سازی
۸۳.....	آموزش دانشگاهی مدیریت
۸۴.....	ایفای نقش
۸۴.....	آموزش مجازی و الکترونیکی

۸۵.....	آموزش از راه دور یا خودآموزی
۸۸.....	فصل هفتم
۸۸.....	برنامه ریزی درسی آموزش های فنی و حرفه ای
۸۹.....	فرایند برنامه ریزی درسی آموزش های فنی و حرفه ای
۸۹.....	مرحله اول: نیازسنجی شغلی/حرفه
۹۰.....	مرحله دوم: طراحی مفهومی حرفه
۹۱.....	مرحله سوم: تحلیل حرفه
۹۱.....	مرحله چهارم: تحلیل تکالیف کاری
۹۲.....	مرحله پنجم: تدوین نهایی استاندارد شایستگی حرفه
۹۳.....	مرحله ششم: طراحی مفهومی استاندارد ارزشیابی حرفه
۹۴.....	مرحله هفتم: گروه بندی کارها
۹۴.....	مرحله هشتم: تحلیل استاندارد عملکرد
۹۵.....	مرحله نهم: تدوین استاندارد ارزشیابی کارها
۹۵.....	مرحله دهم: تدوین استاندارد ارزشیابی حرفه
۹۵.....	ب: دنیای آموزش
۹۵.....	مرحله اول: طراحی مفهومی برنامه های درسی
۹۶.....	مرحله دوم: نیازسنجی آموزشی
۹۷.....	مرحله سوم: انتخاب حرفه/وظایف و تکالیف کاری
۹۷.....	مرحله چهارم: طراحی گروه و رشته تحصیلی
۹۷.....	مرحله پنجم: تهیه و تدوین راهنمای برنامه درسی
۹۸.....	مرحله ششم: تعیین اهداف/شایستگی های جزء پیمانه ها/دروس

مرحله هفتم: تعیین رئوس محتوا و الزامات پیمانانه ها/دروس	۹۹
مرحله هشتم: طراحی فعالیت ها و تجارب یادگیری	۹۹
مرحله نهم: تدوین استاندارد ارزشیابی دروس	۱۰۰
مرحله دهم: تهیه و تدوین برنامه درسی رشته تحصیلی	۱۰۰
مرحله یازدهم: تهیه مواد و رسانه های یادگیری	۱۰۱
فصل هشتم	۱۰۳
نیازسنجی در برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه ای	۱۰۳
مفهوم نیاز و نیازسنجی	۱۰۴
طبقه بندی نیازها	۱۰۶
طبقه بندی براد شاو (۱۹۷۶)	۱۰۶
طبقه بندی نیازها از لحاظ توانایی تشخیص	۱۰۷
طبقه بندی نیازها از لحاظ ضرورت و اهمیت	۱۰۷
طبقه بندی نیازها از لحاظ شیوه رفع آنها:	۱۰۷
روش ها و فنون نیازسنجی	۱۰۸
۱- روش ها و فنون توافق محور	۱۰۸
۱-۱ تکنیک دلفای	۱۰۸
۱-۲ تکنیک فیش باول	۱۰۹
۱-۳ تکنیک تل استار	۱۰۹
۲- روش ها و فنون مسئله محور	۱۱۰
۲-۱ تکنیک درخت خطا	۱۱۰
۲-۲ تکنیک رویداد مهم	۱۱۰

۳-۲	تکنیک آزمون وظایف کلیدی	۱۱۱
۴-۲	تکنیک تجزیه و تحلیل شغل	۱۱۱
	نیازسنجی آموزشی شغل	۱۱۱
	دلایل نیازسنجی آموزشی و شغلی	۱۱۲
	مراحل عملیاتی اجرای نیازسنجی آموزشی شغل	۱۱۲
۱-	تشکیل کارگروه نیازسنجی آموزشی:	۱۱۳
۲-	شرح مراحل عملیاتی نیازسنجی آموزشی شغل:	۱۱۳
	تعاریف اصطلاحات جهت تکمیل فرم نیازسنجی مشاغل	۱۱۹
	مشاغل خانگی	۱۱۹
	مشاغل سنتی بومی (استانی)	۱۱۹
	مشاغل نوپدید	۱۱۹
	مشاغل موجود بدون استاندارد	۱۱۹
	شغل اصلی	۱۲۰
	شایستگی	۱۲۰
	پیش بینی پایداری شغل	۱۲۰
	مشاغل در کل استان	۱۲۰
	مشاغل در سطح چند استان	۱۲۰
	مشاغل در سطح ملی (کشوری)	۱۲۰
	رونق شغلی در استان	۱۲۱
	برد محصول شغل	۱۲۱

- ۱۲۱..... ارتباط شغل با مشاغل خانگی
- ۱۲۲..... منابع فارسی
- ۱۲۵..... منابع انگلیسی
- ۱۲۷..... واژه نامه‌ها

www.ketab.ir

پیشگفتار

آموزش های فنی و حرفه ای نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف جهان ایفا می کند. این آموزش ها در کشورها نه تنها عهده دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش های مختلف اقتصاد این کشورها می باشند، بلکه از طریق بسترسازی خوداشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک می نمایند. به علاوه، این آموزش ها راه میان بری در مسیر تربیت نیروی انسانی نیز به شمار می روند، چرا که از یک سو با توجه به بهره مندی این آموزش ها از مبانی علمی و استفاده از روش های پذیرفته شده آموزش های کلاسیک راه خود را از یادگیری بر مبنای تجربه عملی صرف جدا کرده و از این طریق راه درازمدت و غیرعلمی این نوع فراگیری را کوتاه نموده و این توانایی را در آموزش دیده فراهم می کند تا بتواند خود را در مقابل تغییرات تکنولوژیکی به آسانی هماهنگ نماید. از سوی دیگر این آموزش ها با توأم نمودن آموزش های نظری و عملی این امکان را برای آموزش دیده فراهم می نماید که همسویی بیشتری با نیازهای بازار کار داشته و از این طریق امکان بیشتری برای جذب آنها در فعالیتهای اقتصادی- اجتماعی فراهم گردد.

این آموزش ها همچنین از مزیت بازدهی در کوتاه مدت و یا میان مدت برخوردار می باشند. در حالی که آموزش های کلاسیک به دلیل هزینه بالا، طولانی بودن دوره آموزش، سهم زیاد آموزش های نظری در آنها و در نتیجه بهره مندی اندک از عملیات کارگاهی، از جهت هماهنگی با نیازهای بازار کار و جذب در آن دچار مشکل می باشند. به همین دلیل کشورهای جهان توجه روزافزونی را به آموزش های فنی و حرفه ای مبذول داشته اند، به طوری که این آموزش ها حتی به درون سیستم آموزش های آکادمیک این کشورها نیز نفوذ کرده است.

با توجه به اینکه یکی از ملاک های اصلی اثربخشی آموزش های فنی و حرفه ای، توانمندی این آموزش ها در تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بازار کار است، این عبارت حاوی دو مفهوم اصلی است: اول اینکه آموزش های فنی و حرفه ای باید نیروی انسانی برای آن دسته از مشاغلی تربیت کند که نسبت به مشاغل دیگر اهمیت بیشتری دارند یا به بیان دیگر از بازار کار بهتری برخوردارند، دوم اینکه آموزش های فنی و حرفه ای باید در تربیت شغلی، آن دسته از دانش ها و مهارت هایی را آموزش دهند که لازمه ایفای نقش مؤثر شغلی از سوی شاغل است. اصل مشترک این است که تربیت نیروی انسانی باید مبتنی بر برنامه ریزی باشد. مطالب این کتاب از هشت فصل به شرح ذیل تشکیل شده است. فصل اول به تعریف آموزش و پرورش، انواع آموزش و پرورش، تعریف برنامه و برنامه ریزی، انواع برنامه ریزی از نظر دامنه عمل، تعریف برنامه ریزی آموزشی، اصول برنامه ریزی آموزشی و مفهوم آموزش فنی و حرفه ای می پردازد. فصل دوم مدل های آموزش فنی و حرفه ای در جهان را بیان می کند. روش ها و مدل های آموزش فنی و حرفه ای، سیستم آموزش شایستگی محور (CBT)، ریشه های سیستم آموزش شایستگی محور (CBT)، ویژگی های سیستم آموزش شایستگی محور (CBT) مورد بحث قرار می گیرد. در فصل سوم، به سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران پرداخته می شود. مراحل ایجاد و شکل گیری سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران، شرح وظایف سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران، فعالیت های سازمان آموزش فنی و حرفه ای در کشور ایران، اهداف سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران، ویژگی های برنامه آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ایران بیان می شود. فصل چهارم به واژه شناسی آموزش فنی و حرفه ای می پردازد. فصل پنجم به آموزش فنی و حرفه ای در کشورهای آسیایی می پردازد. آموزش فنی و حرفه ای در کشورهای ترکیه، مالزی، امارات متحده عربی، سوریه، روسیه، کره، چین، تایلند، هند و فیلیپین بررسی می گردد. در فصل

ششم روش های آموزش نیروی انسانی داخل محیط کار شامل گردش شغلی، روش سمعی و بصری، آموزش تیمی، مربی گری و مشاوره، استاد-شاگردی، برنامه های کارآموزی و روش های آموزش نیروی انسانی خارج از محیط کار شامل مطالعه موردی، سخنرانی، کارگاه آموزشی، شبیه سازی، آموزش دانشگاهی مدیریت، ایفای نقش، آموزش مجازی و الکترونیکی و آموزش از راه دور یا خودآموزی بیان می شود. در فصل هفتم فرایند برنامه ریزی درسی آموزش های فنی و حرفه ای مورد بحث قرار می گیرد و بالاخره فصل هشتم به بیان نیازسنجی در برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه ای می پردازد. مفهوم نیاز و نیازسنجی، طبقه بندی نیازها، روش ها و فنون نیازسنجی (روش ها و فنون توافق محور: تکنیک دلفای، تکنیک فیش بول، تکنیک تل استار و روش ها و فنون مسئله محور: تکنیک درخت خطا، تکنیک رویداد مهم، تکنیک آزمون وظایف کلیدی، تکنیک تجزیه و تحلیل شغل)، نیازسنجی آموزشی شغل، دلایل نیازسنجی آموزشی و شغلی، مراحل عملیاتی اجرای نیازسنجی آموزشی شغل، تعاریف اصطلاحات جهت تکمیل فرم نیازسنجی مشاغل، در این فصل بحث شده است.

در پایان امید است با عنایت و راهنمایی ها خود مرا یاری نمایید تا بتوانم گام های بلندتری در این زمینه که نیاز مبرم جامعه به کتاب های برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه ای می باشد، بردارم.